

JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE V TRESTNÍCH VĚCECH

Justiční spolupráce v trestních věcech je založena na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a zahrnuje sblížení právních předpisů členských států v několika oblastech. Lisabonská smlouva nabízí pevnější základ pro rozvoj prostoru trestního soudnictví a dává Evropskému parlamentu v tomto směru nové pravomoci.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 82 až 86 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

CÍLE

Postupné odstraňování hraničních kontrol v rámci EU významně usnadnilo volný pohyb evropských občanů, ale zároveň ulehčilo zločincům páchaní trestné činnosti na nadnárodní úrovni. Ve snaze řešit problematiku přeshraniční trestné činnosti zahrnuje prostor svobody, bezpečnosti a práva opatření na podporu justiční spolupráce mezi členskými státy v trestních věcech. Výchozím bodem je zásada vzájemného uznávání. Byla přijata zvláštní opatření za účelem boje proti mezinárodní trestné činnosti a zajištění ochrany práv obětí, podezřelých a vězňů napříč Uníí.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Hlavní legislativní akty EU týkající se justiční spolupráce v trestních věcech

1. Postupy přijímání

V souladu se SFEU je většina opatření v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech přijímána řádným legislativním postupem a podléhá soudnímu přezkumu ze strany Soudního dvora Evropské unie. Nicméně, i když ponecháme stranou specifické rysy prostoru svobody, bezpečnosti a práva (možnosti neúčasti pro Spojené království, Irsko a Dánsko (protokoly č. 21 a 22 připojené k SFEU) a privilegovanou úlohu vnitrostátních parlamentů (protokoly č. 1 a 2)), justiční spolupráce v trestních věcech, spolu s policejní spoluprací, nebyla plně začleněna do rámce EU a ponechává si některé původní rysy z doby před přijetím Lisabonské smlouvy:

- pravomoc iniciativy má nejen Komise, ale i členské státy za podmínky, že představují jednu čtvrtinu členů Rady (článek 76 SFEU);
- Parlament je pouze konzultován ohledně zvláštních opatření justiční spolupráce v trestních věcech, jež poté přijímá jednomyslně Rada. Pokud není Rada

jednomyslná, může devět či více členských států spolupracovat na základě posílené spolupráce.

2. Hlavní legislativní akty přijaté řádným legislativním postupem

a. Společné minimální standardy v oblasti trestního řízení

- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU](#) ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU](#) ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU](#) ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2016/343](#) ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2016/800](#) ze dne 11. května 2016 o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2016/1919](#) ze dne 26. října 2016 o právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení a pro osoby vyžádané v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu.

b. Boj proti terorismu:

- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2016/681](#) ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2017/541](#) ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV.

c. Boj proti korupci, kybernetické kriminalitě, podvodům a praní peněz:

- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/40/EU](#) ze dne 12. srpna 2013 o útocích na informační systémy a nahrazení rámcového rozhodnutí Rady 2005/222/SVV (známá jako směrnice o kybernetické kriminalitě),
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU](#) ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/57/EU](#) ze dne 16. dubna 2014 o trestních sankcích za zneužívání trhu (směrnice o zneužívání trhu),
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/62/EU](#) ze dne 15. května 2014 o trestněprávní ochraně eura a jiných měn proti padělání, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2000/383/SVV,

- [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2017/1371](#) ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie,
 - [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1673](#) ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz,
 - [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1805](#) ze dne 14. listopadu 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci,
 - [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/713](#) ze dne 17. dubna 2019 o potírání podvodů v oblasti bezhotovostních platebních prostředků a jejich padělání a o nahrazení rámcového rozhodnutí Rady 2001/413/SVV.
- d.** Výměna informací mezi členskými státy a agenturami EU:
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU](#) ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech,
 - [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1726](#) ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA) a o změně nařízení (ES) č. 1987/2006 a rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a zrušení nařízení (EU) č. 1077/2011,
 - [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1862](#) ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, o změně a o zrušení rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutí Komise 2010/261/EU,
 - [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/816](#) ze dne 17. dubna 2019, kterým se zřizuje centralizovaný systém pro identifikaci členských států, jež mají informace o odsouzeních státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti (ECRIS-TCN), na doplnění Evropského informačního systému rejstříků trestů, a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726; toto nařízení souvisí s návrhem směrnice, k němuž Parlament přijal [postoj v prvním čtení](#) dne 12. března 2019, pokud jde o výměnu informací o státních příslušnících třetích zemí a o Evropský informační systém rejstříků trestů (ECRIS)^[1]; daná směrnice v současnosti čeká na zveřejnění v Úředním věstníku,
 - [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/818](#) ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti policejní a justiční spolupráce, azylu a migrace a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 a (EU) 2019/816.

[1]Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění Rámcové rozhodnutí Rady 2009/315/SVV, pokud jde o výměnu informací o státních příslušnících třetích zemí a o Evropský informační systém rejstříků trestů (ECRIS), a nahrazuje rozhodnutí Rady 2009/316/SVV.

e. Ochrana obětí:

- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU](#) ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU](#) ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU](#) ze dne 13. prosince 2011 o evropském ochranném příkazu,
- [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU](#) ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.

B. Agentury v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech a jiné související subjekty

1. Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust)

[Eurojust](#) podporuje a zlepšuje koordinaci vyšetřování a stíhání a spolupráci mezi orgány v členských státech. Zejména usnadňuje uskutečňování žádostí o mezinárodní vzájemnou právní pomoc a vyřizování žádostí o vydání osob. Eurojust podporuje orgány členských států všemi možnými způsoby s cílem zefektivnit jejich vyšetřování a stíhání přeshraničních trestných činů.

Eurojust může na požádání pomoci členskému státu s vyšetřováním a stíháním, které se týká tohoto členského státu, a případně nečlenského státu, pokud Eurojust a tento nečlenský stát uzavřely dohodu o spolupráci nebo pokud byl prokázán významný zájem.

Eurojust je příslušný pro stejné druhy trestných činů a přečinů, které spadají do působnosti Agentury Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol), např. terorismus, obchodování s drogami, obchodování s lidmi, padělání, praní peněz, kyberkriminalita, trestný čin proti majetku nebo veřejnému majetku, včetně podvodů a korupce, trestné činy poškozující finanční zájmy Unie, trestná činnost proti životnímu prostředí a účast na zločinném spolčení. Eurojust může na žádost členského státu pomáhat také s vyšetřováním a stíháním jiných druhů trestných činů.

Stávající právní rámec pro Eurojust (rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008 o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/SVV o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti) vstoupil v platnost dne 4. června 2009. Avšak od 12. prosince 2019 bude místo něj platit [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1727](#) ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV.

Eurojust zveřejňuje [výroční zprávy](#). Sídlí v nizozemském Haagu.

2. Úřad evropského veřejného žalobce

Od 20. listopadu 2017 je v platnosti [nařízení Rady \(EU\) 2017/1939](#) ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. Parlament vyslovil souhlas s návrhem nařízení Rady ve svém [legislativním usnesení ze dne 5. října 2017](#).

Jakmile bude Úřad evropského veřejného žalobce vytvořen, převezme své úkoly v rámci vyšetřování a trestního stíhání k datu, které bude stanoveno rozhodnutím Komise na základě návrhu evropského nejvyššího žalobce. Toto datum bude alespoň tři roky po vstupu nařízení o Úřadu evropského veřejného žalobce v platnost.

Parlament a Rada jmenují po vzájemné dohodě evropského nejvyššího žalobce na funkční období sedmi let, které nelze obnovit.

Úřad evropského veřejného žalobce by měl začít fungovat do konce roku 2020 nebo počátkem roku 2021. Bude to nezávislý úřad odpovědný za vyšetřování, stíhání a výkon spravedlnosti v souvislosti s trestnými činy proti rozpočtu EU, např. podvody, korupcí nebo přeshraničními podvody s DPH v hodnotě více než 10 milionů EUR.

Většina členských států se k tomuto úřadu připojila a zbývajících několik členských států, které se v současné době neúčastní, se může připojit kdykoliv. Ústřední kancelář úřadu bude sídlit v Lucemburku spolu s nejvyšším žalobcem a kolegiem žalobců složeným ze zástupců všech zúčastněných členských států.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament sehrává při utváření právních předpisů EU v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech klíčovou roli, neboť boj proti trestné činnosti a korupci se pro něj stal politickou prioritou. Podle řádného legislativního postupu se podílí na justiční spolupráci v trestních věcech na rovnocenné úrovni s Radou. Řádný legislativní postup se uplatňuje téměř ve všech oblastech trestního práva EU, s několika výjimkami, jako je především postup souhlasu v případě zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

Hlavním nástrojem justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy je Eurojust. V rámci reformy Eurojustu Parlament aktivně požadoval větší parlamentní kontrolu a zlepšená pravidla pro ochranu údajů.

Politiky v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech se stále rozvíjejí, přičemž zvláštní pozornost je věnována efektivnějšímu boji s celounijními hrozbami a trestnou činností. Parlament přijal zvláštní opatření pro boj proti terorismu, nadnárodní trestné činnosti, korupci, podvodům a praní peněz a pro zajištění ochrany práv obětí, podezřelých a vězňů napříč Uníí. Rovněž bylo přijato několik opatření, která mají zlepšit výměnu informací mezi členskými státy.

Kristiina Milt
05/2019

